

Priopćenje

iz EU agencije za droge u Lisabonu

EUROPSKO IZVJEŠĆE O DROGAMA ZA 2023. GODINU: GLAVNI PODACI

Veća raznolikost u ponudi droga i njihovoj uporabi stvara nove izazove za Europu

(16. lipnja 2023., LISABON – **EMBARGO DO 12:00 Lisabon | 13:00 Bruxelles/Srednjoeuropsko vrijeme**)
Veća raznolikost u ponudi droga i njihovoj uporabi stvara nove izazove za politiku o drogama i zdravstvenu skrb u Europi. To je jedno od pitanja koje je istaknuo **Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA)** kada je u Bruxellesu objavio svoje **Europsko izvješće o drogama za 2023.: Trendovi i razvoj** ⁽¹⁾. U izvješću se daje najnoviji prikaz situacije u vezi s drogama u Europi i istražuju se glavni trendovi i nove opasnosti.

Dostupnost droga i dalje je visoka za sve vrste droga, a razmjeri i složenost nezakonite proizvodnje droga u Europi i dalje rastu. Konzumenti droge sada su izloženi većem broju različitih psihoaktivnih tvari, često visoke potentnosti ili čistoće. S obzirom na to da se mogu prodavati u prahu ili tabletama sličnog izgleda, konzumenti možda nisu svjesni što uzimaju. U izvješću se ističe potreba za učinkovitim strategijama obavješćavanja o riziku kako bi se konzumente upozorilo na štetne zdravstvene učinke novih tvari, interakcije među drogama i visokopotentne proizvode.

Analiza obuhvaća širok raspon nezakonitih droga, od opioida i stimulansa do novih proizvoda od kanabisa i disocijativnih droga (npr. ketamin). Sadržava i najnovije informacije o novim psihoaktivnim tvarima (**NPT**) koje i dalje predstavljaju izazov za javno zdravlje u Europi. U 2022. putem Europskog sustava ranog upozoravanja (**EWS**) 41 nova droga prijavljena je prvi put, čime je ukupan broj novih psihoaktivnih tvari koje nadzire **EMCDDA** porastao na 930.

Povjerenica Europske komisije za unutarnje poslove Ylva Johansson ističe: „Organizirani kriminal povezan s drogama predstavlja veliku prijetnju društvu i duboko sam zabrinuta jer tvari koje se danas konzumiraju u Europi mogu biti još štetnije za zdravlje nego prije. U *Europskom izvješću o drogama za 2023.* opisuje se kako države članice zapljenjuju rekordne količine nezakonitih droga. Tijekom nedavnih posjeta europskim morskim lukama i Latinskoj Americi uvjerala sam se da se trgovci drogom i dalje infiltriraju u lance opskrbe, iskorištavaju radnike te nasiljem i korupcijom negativno utječu na zajednice. Ključno je da EU surađuje s trećim zemljama u globalnoj borbi protiv trgovine drogom. Također, pravi je trenutak da EMCDDA sada dobiva prošireni mandat i međunarodnu ulogu kako bi se održao korak s ovim rastućim problemom.“

U izvješću se ističe potreba za boljim forenzičkim i toksikološkim podacima kako bi se bolje razumjele opasnosti novih i potentnih sintetskih tvari, smjesa droga, patvorenih tvari, promjenjivih prilika na tržištima droga i obrazaca uporabe. U okviru svog novog mandata u 2024. agencija će pokrenuti europsku mrežu forenzičkih i toksikoloških laboratorija za jačanje kapaciteta u tom području ⁽²⁾.

Direktor EMCDDA-e Alexis Goosdeel kaže: „Ovogodišnje izvješće snažan je podsjetnik na to da su problemi povezani s nezakonitim drogama prisutni u cijelokupnom društvu. Navedeno bih sažeo u frazu: *Everywhere, Everything, Everyone* (Svugdje, sve, svi). Postojeće nezakonite droge sada su široko dostupne, a stalno se pojavljuju i potentne nove tvari. Gotovo sve što ima psihoaktivna svojstva može se pojaviti na tržištu droga, često pogrešno označeno ili u smjesama. Zbog toga nezakonite droge mogu utjecati na sve, bilo izravno uporabom ili neizravno njihovim utjecajem na obitelji, zajednice, ustanove i tvrtke. Osim toga, naše građane sve više izlažu nasilju povezanom s drogama i njegovim posljedicama. Danas skrećemo pozornost na izazove

koje predstavljaju stimulansi, sintetske droge i novi proizvodi od kanabisa. Ključno je da povećamo broj forenzičkih i toksikoloških testiranja kako bismo bolje otkrivali nove prijetnje i zaštitili javno zdravlje. Isto tako, moramo više ulagati u nadležne službe, koje sada trebaju odgovoriti na raznolikije i složenije potrebe.”

Razvoj nove politike o kanabisu na složenom tržištu

Područje primjene politika o kanabisu u Europi postupno se povećava, a sada obuhvaća ne samo kontrolu nezakonitog kanabisa, već i reguliranje kanabisa i kanabinoida za medicinsku i drugu uporabu (npr. kozmetika, hrana).

Danas pet država članica EU-a (**Češka, Njemačka, Luksemburg, Malta i Nizozemska**) te **Švicarska** uvode ili planiraju uvesti nove pristupe reguliranju opskrbe kanabisom za rekreacijsku uporabu. Ove promjene, iznesene u izvješću, ističu potrebu ulaganja u praćenje i evaluaciju kako bi se u potpunosti mogao razumjeti njihov utjecaj na javno zdravlje i sigurnost ⁽³⁾.

Kanabis je i dalje najčešće konzumirana nezakonita droga u Europi. Procjenjuje se da je oko 8 % (22,6 milijuna) odraslih Europljana (u dobi od 15 do 64 godine) konzumiralo kanabis u prošloj godini. U 2021. godini količine smole kanabisa (816 tona) i biljnog kanabisa (256 tona) zaplijenjene u EU dosegnule su najvišu razinu u desetljeću, što upućuje na visoku dostupnost ove droge. Procjenjuje se da je 2021. u Europi 97 000 konzumenata uključeno u neki oblik liječenja ovisnosti zbog problema povezanih s uporabom kanabisa.

Novi proizvodi od kanabisa predstavljaju izazove za javno zdravlje. Neki proizvodi koji se prodaju na nezakonitom tržištu kao prirodni kanabis mogu se patvoriti potentnim [sintetskim kanabinoidima](#), što stvara rizik od trovanja. Visokopotentni ekstrakti i prehrambeni proizvodi koji sadrže kanabis povezani su sa slučajevima akutnog trovanja koji su zahtijevali hitni bolnički prijem.

U 2022. **heksahidrokanabinol (HHC)** postao je prvi polusintetski kanabinoid prijavljen u EU-u. Identificiran je u dvije trećine država članica, a u nekim se zemljama EU-a prodaje kao „zakonita” zamjena za kanabis ⁽⁴⁾. Od listopada 2022. HHC podliježe intenzivnom praćenju u okviru sustava EU-a za rano upozoravanje ([EWS](#)) kako bi se bolje razumjeli potencijalni rizici za Europu.

Rekordne zapljene kokaina i sve veća zabrinutost zbog uporabe sintetskih stimulansa

Krijumčarenje velikih količina kokaina u komercijalnim kontejnerima kroz europske morske luke danas omogućuje veliku dostupnost te droge. Postoji zabrinutost da bi takva situacija mogla pridonijeti većoj uporabi kokaina, štetnosti po zdravlje i porastu kriminala povezanog s drogom.

U 2021. države članice EU-a zaplijenile su rekordne 303 tone kokaina. **Belgija** (96 tona), **Nizozemska** (72 tone) i **Španjolska** (49 tona) činile su gotovo 75 % ukupne zaplijenjene količine. Preliminarni podatci za 2022. pokazuju da je količina kokaina zaplijenjena u Antwerpenu, drugoj najvećoj morskoj luci u Europi, porasla na 110 tona s 91 tone u 2021. Dokazi upućuju na to da skupine organiziranog kriminala sve više ciljaju i manje luke u drugim zemljama EU-a, kao i u zemljama koje graniče s EU-om. Sve je važnija nezakonita proizvodnja kokaina u EU-u, pri čemu su 2021. zatvorena 34 laboratorija za proizvodnju kokaina (23 u 2020.), od kojih su neki bili velikih razmjera.

Kokain je najčešće upotrebljavana nezakonita stimulativna droga u Europi, koju je tijekom prošle godine konzumiralo oko 1,3 % (3,7 milijuna) odraslih Europljana (u dobi od 15 do 64 godine). To je tijekom 2021. bila najčešća tvar povezana sa slučajevima akutnog trovanja koji su zahtijevali hitni bolnički prijem, navedena u 27 % slučajeva. Postoje i neki znakovi da su intravenska uporaba kokaina i uporaba crack kokaina sve češće među marginaliziranim skupinama u nekim zemljama, zbog čega je potrebno pojačati odgovore u pogledu smanjenja štete. Procjenjuje se da je 2021. zabilježeno 7500 slučajeva liječenja povezanog s uporabom crack kokaina.

Veća raznolikost sintetskih stimulansa koji su sada dostupni na nezakonitom tržištu povećava rizike za javno zdravlje. U povijesti je amfetamin bio najčešći sintetski stimulans u Europi. Međutim, postoje znakovi da i metamfetamin i [sintetski katinoni](#) sada značajnije pridonose cjelokupnim problemima Europe povezanim sa stimulansima nego u prošlosti.

U izvješću se također navodi da se stimulansi sada češće ubrizgavaju, ponekad u kombinaciji s heroinom ili drugim opioidima. Razumijevanje štetnih posljedica povezanih s promjenjivim obrascima intravenske uporabe droga bit će ključno za osmišljavanje intervencija kojima se smanjuju štetne posljedice povezane s tim ponašanjem.

Mogući zdravstveni rizici manje poznatih tvari

Ketamin koji se koristi kao anestetik i lijek protiv bolova u medicini, u nekim je okruženjima postao uobičajena droga za rekreativnu uporabu. Često se ušmrkava i ponekad se dodaje drugim smjesama droga, uključujući prahove i tablete MDMA-a. Dugotrajni konzumenti ketamina mogu imati zdravstvenih problema (npr. oštećenje mjehura).

Porast rekreativne uporabe dušikovog oksida („plin smijavac”) u nekim dijelovima Europe izaziva zabrinutost u pogledu zdravlja. Nedavna recenzija **EMCDDA**-a ⁽⁵⁾ ukazala je na rizike povezane s tom drogom, koja se sada čini pristupačnijom, jeftinijom i popularnijom među mladim ljudima. Ti rizici mogu uključivati trovanje, opekline i ozljede pluća te, u nekim slučajevima duže uporabe, oštećenje živaca. Postoji snažan argument da bi službe za sprječavanje uporabe droga i smanjenje štetnih posljedica trebale uzeti tu tvar u obzir u svojem radu. Regulatorni pristupi prodaji i uporabi ove tvari razlikuju se među zemljama.

Današnje se izvješće bavi i sve većim zanimanjem za terapijski potencijal psihodeličnih droga. Iako postoje obećavajuća istraživanja o potencijalu tih tvari za liječenje različitih mentalnih zdravstvenih stanja, u izvješću se ističe rizik od provedbe nereguliranih programa u EU-u i drugdje. Sve veće zanimanje za tu temu može potaknuti veću eksperimentalnu uporabu tih tvari bez medicinske podrške, potencijalno izlažući riziku pojedine ranjive osobe.

Problemi s opioidima u Europi rastu

Heroin je i dalje najčešći nezakonit opioid u Europi, ali sve više raste i zabrinutost zbog upotrebe sintetskih opioida u nekim područjima. Mnogi sintetski opioidi su visokopotentni i predstavljaju rizik od trovanja i smrti. Za proizvodnju tisuća doza potrebne su samo male količine, što ih čini potencijalno unosnijim tvarima za skupine organiziranog kriminala.

Na europskom tržištu droga nastavljaju se pojavljivati novi nekontrolirani sintetski opioidi, a od 2009. utvrđeno ih je ukupno 74. Posljednjih su godina većinu novoutvrđenih opioidnih tvari prijavljenih sustavu EWS činili visokopotentni opioidi **benzimidazoli** (nitazeni). U usporedbi sa **Sjevernom Amerikom**, novi sintetski opioidi (npr. derivati fentanila i nitazeni) trenutačno imaju relativno malu ulogu na europskom tržištu droga općenito, iako u nekim zemljama predstavljaju značajan problem.

Novi sintetski opioidi (uključujući benzimidazole i derivate fentanila) povezani su s porastom broja smrtnih slučajeva zbog predoziranja u **baltičkim zemljama**. U **Estoniji** su pronađeni novi sintetski opioidi u smjesama koje sadrže benzodiazepin i životinjski sedativ **ksilazin**. Te kombinacije poznate pod nazivima „**benzo-dope**” i „**tranq-dope**” povezuju se sa smrtnim slučajevima zbog predoziranja u **Sjevernoj Americi**. U izvješću je utvrđeno sljedeće: „[...] čak i ako su problemi u tom području trenutačno relativno ograničeni, ta skupina tvari predstavlja prijetnju s potencijalom većeg utjecaja na europsko zdravlje i sigurnost u budućnosti”.

Trenutačno se čini da je dostupnost heroina i dalje visoka. Količina heroina koju su zaplijenile države članice EU-a i više se nego udvostručila 2021. - na 9,5 tona, dok su u **Turskoj** zaplijenjene rekordne 22,2 tone. Gotovo sav heroin koji se konzumira u Europi potječe iz **Afganistana**, gdje su talibani u travnju 2022. objavili zabranu uzgoja opijumskog maka. Iako je prerano govoriti o tome kako će zabrana utjecati na europsko tržište heroina, postoji bojazan da bi bilo kakav manjak dostupnosti te droge mogao biti povezan s povećanjem ponude i potražnje za sintetskim opioidima.

Predsjednik Upravnog odbora EMCDDA-a Franz Pietsch zaključuje: „Današnje izvješće ključan je resurs za dobivanje strateškog uvida u situaciju u području droga u Europi i njezine posljedice za javno zdravlje i sigurnost. Izvješće se objavljuje u važnom trenutku s obzirom na to da se EMCDDA priprema za novi mandat i novu budućnost. Radujemo se provedbi te obećavajuće nove misije, u okviru koje će agencija

proširiti svoje kapacitete za praćenje, ojačati pripravnost EU-a i pomoći u razvoju kompetencija za uspješnije intervencije u području droga.”

(¹) Za više informacija o *Europskom izvješću o drogama za 2023.* vidjeti https://www.emcdda.europa.eu/event/2023/06/launch-event-european-drug-report-2023_en. U izvješću se opisuje situacija u pogledu droga do kraja 2022. na temelju podataka iz 2021. i gdje su podaci dostupni, iz 2022.

(²) Godine 2024. centar EMCDDA postat će Agencija Europske unije za droge (EUDA) s proširenim mandatom.

(³) https://www.emcdda.europa.eu/publications/faq/cannabis-laws-europe-questions-and-answers-for-policy-making_en

(⁴) https://www.emcdda.europa.eu/news/2023/new-cannabinoid-hhc-spotlight-market-evolves_en

(⁵) https://www.emcdda.europa.eu/news/2022/11/no-laughing-matter-new-report-shows-rise-recreational-use-nitrous-oxide_en